

VII.510.118.2020.PF

Pan
Bogdan Święczkowski
Prokurator Krajowy
Prokuratura Krajowa
ePUAP

Szanowny Panie Prokuratorze,

zwracam się do Pana Prokuratora w związku z informacjami dotyczącymi postępowania prowadzonego w prokuraturze, zmierzającego do postawienia zarzutów SSO Beacie Morawiec, a w związku z tym – złożenia wniosku przez Prokuraturę Krajową do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego o wyrażenie zgody na pociągnięcie Jej do odpowiedzialności karnej. Po zapoznaniu się z informacjami medialnymi Rzecznik Praw Obywatelskich powziął poważne wątpliwości dotyczące okoliczności tej sprawy oraz organu, który ma w Jej sprawie podejmować decyzje.

Zachodzi obawa, że prowadzone w prokuraturze postępowanie może: (1) intencjonalnie prowadzić do **ograniczania wolności słowa sędzi**, zapewnionej w art. 54 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 10 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (KPC); (2) **naruszać jej dobre imię** chronione na mocy art. 47 Konstytucji RP; a także (3) w sposób niedopuszczalny **ingerować w sferę jej niezawisłości** gwarantowanej przez art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 6 ust. 1 EKPC, art. 47 Karty Praw Podstawowych UE i art. 19 ust. 1 akapit 2 Traktatu o Unii Europejskiej, jak również (4) **naruszać jej prawo do rzetelnego procesu przed niezawisłym i bezstronnym sądem ustanowionym zgodnie z prawem.**

Ponadto, w związku z późniejszym podjęciem czynności zmierzających do przeszukania w domu sędzi, zachodzi również obawa, że mogą one (5) naruszać **immunitet sędziiego** ustanowiony w art. 181 Konstytucji RP; oraz (6) prowadzić do naruszenia **tajemnicy narady sędziowskiej**.

1. Okoliczności, w których prowadzone jest postępowanie wobec SSO Beaty Morawiec.

Po pierwsze, pani sędzia B. Morawiec jest osobą, które wielokrotnie, publicznie wyrażała krytyczne opinie o zmianach wprowadzanych w ostatnich latach w polskim systemie prawnym i sądowym. Jest równocześnie Prezesem Stowarzyszenia Sędziów „Themis”, konsekwentnie dopominającego się o pełne poszanowanie niezawisłości sędziowskiej w Polsce. Z kolei przedstawiciele organów władzy ustawodawczej i wykonawczej bardzo negatywnie reagują na krytykę podejmowanych przez nich działań w obrębie władzy sądowniczej. Powstaje zatem wrażenie, że wszczęcie postępowania wobec niej i wniosek o uchylenie immunitetu sędziowskiego jest formą represji za wyrażane przez nią oceny.

Pragnę podkreślić, że wolność wypowiedzi sędziów również korzysta z ochrony na gruncie art. 54 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 10 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Pani Sędzia B. Morawiec wypowiada się w sprawie funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, podziału władz, pełnych gwarancji niezawisłości sędziów i sądów. Debata o tych kwestiach wchodzi w zakres interesu publicznego i podlega ochronie, co jednoznacznie stwierdził Europejski Trybunał Praw Człowieka.¹

Po drugie, z uwagi na to, że w środowisku sędziowskim i społeczeństwie obywatelskim jest osobą powszechnie znaną i szanowaną – działania prokuratury mogą wywoływać także wrażenie, że podjęte zostały w zamiarze wywarcia wpływu na te środowiska celem zaprzestania wyrażania krytyki i w istocie dążą do wywołania efektu mrozącego. Stają się równocześnie pożywką do kontynuowania medialnej kampanii, obniżającej autorytet sądownictwa w społeczeństwie, a z uwagi na jego rolę – osłabiającą nie tylko trzecią władzą, ale całość struktur państwa.

¹ Zob. wyrok ETPC z 23.06.2016, *Baka przeciwko Węgrom*, 20261/12, pkt 159 i 165.

Po trzecie, SSO Beata Morawiec pozostaje w sporze sądowym z urzędującym Ministrem Sprawiedliwości – Prokuratorem Generalnym. Pani sędzia B. Morawiec wygrała w pierwszej instancji sprawę przeciwko Ministrowi Sprawiedliwości o naruszenie jej dóbr osobistych. Sąd zobowiązał przegranego pozwanego do przeproszenia Jej, zamieszczenia oświadczenia na stronie internetowej ministerstwa oraz zapłatę zadośćuczynienia. W tych okolicznościach powstaje zatem wyrażana także w środkach masowego przekazu obawa o nadużywanie pozycji ministra oraz pośredni lub bezpośredni wpływ na podległych mu prokuratorów, w celu dyskredytacji przeciwnika procesowego Prokuratora Generalnego.

Po czwarte, wskutek ewentualnego uchylenia immunitetu sędziowskiego, sędzia może zostać odsunięta od orzekania. Rodzi się obawa, że działania podjęte przez prokuraturę, mogą być motywowane chęcią pozbawienia sędzi możliwości orzekania przez długi okres, z i z tego powodu – być formą kolejnej represji o charakterze indywidualnym, podjętym także z intencją wpłynięcia na całe środowisko sędziów polskich.

2. Sprawa Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego

Rzecznik Praw Obywatelskich pragnie wskazać, że wniosek o wyrażenie zgody na pociągnięcie SSO Beaty Morawiec do odpowiedzialności karnej został lub zostanie skierowany do Izby Dyscyplinarnej z naruszeniem prawa.

Na mocy postanowienia Trybunału Sprawiedliwości z 8 kwietnia 2020 r. Izba Dyscyplinarna została zawieszona zgodnie z art. 279 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (sprawa C-791/19 R *Komisja przeciwko Polsce*).

Rzecznik pragnie podkreślić, że **Trybunał Sprawiedliwości zawiesił nie tylko przepisy o właściwości Izby Dyscyplinarnej** (art. 27 oraz art. 71 § 1 ustawy o SN), **ale w pierwszym rzędzie przepis ją ustanawiający w ramach Sądu Najwyższego** (art. 3 pkt 5 ustawy o SN). Należy to interpretować jako zawieszenie działalności tej Izby w odniesieniu do całości jej kompetencji orzeczniczej względem sędziów. Jest to tożsame z tymczasowym zawieszeniem sprawowania przez sędziów Izby Dyscyplinarnej ich funkcji do czasu ogłoszenia ostatecznego wyroku TS.²

² Postanowienie TS z 8.04.2020 r., C-791/19 R, pkt 44.

Rzecznik pragnie przy tym zaznaczyć, że argumentacja sugerująca, że skutek zawieszający ograniczony jest tylko do spraw dyscyplinarnych – jest niezasadna. Niezawisłość sędziowska jest bowiem gwarancją bezwzględną i niepodzielną. Nie można przyjąć, że Izba Dyscyplinarna SN, której niezawisłość i bezstronność budzi zasadnicze wątpliwości z uwagi na okoliczności, w jakich została utworzona, jej cechy, a także sposób powołania jej członków – miałyby się powstrzymać od orzekania w sprawach sędziów w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej, a jednocześnie mogłyby orzekać w pozostałych sprawach dotyczących sędziów, w szczególności w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej.

Postanowienie Trybunału Sprawiedliwości z 8 kwietnia br. skutkuje natychmiast, wywiera skutek bezpośredni, i kreuje obowiązki samoistne. **Wiąże Polskę jako państwo, tj. wiąże wszystkie organy krajowe w zakresie ich kompetencji, w tym wszystkie organy prokuratury.**

Co więcej, prawomocnym orzeczeniem z 5 grudnia 2019 r., Sąd Najwyższy wywiódł wniosek dalej idący i stwierdził, że z powodu wad w procesie ustanowienia i obsadzenia Izby Dyscyplinarnej, nie ona jest sądem ani w rozumieniu prawa Unii (art. 19 ust. 1 akapit 2 Traktatu o Unii Europejskiej, oraz art. 47 Karty Praw Podstawowych), ani prawa polskiego (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP).³ Wyrok ten i argumentacja w nim zawarta, zostały powołane przez Trybunał Sprawiedliwości w postanowieniu zabezpieczającym.⁴

Identyczna co do istoty konkluzja wynika również z uchwały połączonych izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r.,⁵ wykonującej wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 19 listopada 2019 r. w sprawie C-585, 624 i 625/18 *A.K. i inni*.⁶ Statusu prawnego tej uchwały nie zmieniają orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia (sygn. U 2/20) oraz 21 kwietnia br. (sygn. Kpt 1/20). Zgodnie bowiem z ugruntowanym stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości, opinie wyrażone w tych orzeczeniach TK muszą zostać pominięte, jeżeli ich uwzględnienie prowadziłoby do ograniczenia możliwości stosowania wyroku w sprawie *A.K. i inni*. Wskazane orzeczenia TK nie wpływają zatem również na stosowanie uchwały

³ Wyrok SN z 5.12.2019 r., sygn. akt III PO 7/18, pkt 79. Podobnie orzekł SN w wyrokach z 15.01.2020 r. w sprawach o sygn. akt III PO 8/19 i III PO 9/18.

⁴ Zob. postanowienie z 8.04.2020 r., C-791/19 R, pkt 19–20, 76.

⁵ Uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych SN z 23.01.2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/20, pkt 45, s. 58–59.

⁶ Wyrok TS z 19.11.2019 r., C-585/18, C-624/18 i C-625/18 *A.K. i inni*.

SN z dnia 23 stycznia 2020 r. oraz uprawnienia i obowiązki wynikające z prawa Unii, a doprecyzowane uchwałą SN, która ów wyrok wykonywała. Jednocześnie przesądza o tym wyrok Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-416/10 *Križan i inni*, zgodnie z którym, **organ krajowy nie powinien uwzględniać oceny sądu wyższej instancji, ani sądu konstytucyjnego, jeżeli ocena ta nie jest zgodna z prawem Unii.**⁷

Z powyższych powodów **Izba Dyscyplinarna SN i jej członkowie nie mogą podejmować żadnych działań orzeczniczych wobec sędziów krajowych, w tym również nie są uprawnieni do rozpoznania wniosku o wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej SSO Beaty Morawiec.** W konsekwencji, Rzecznik Praw Obywatelskich uważa, że Prokuratura Krajowe winna się powstrzymać przed złożeniem wniosku do Izby Dyscyplinarnej, a w przypadku jego złożenia – niezwłocznie go z niej wycofać.

3. Czynności zmierzające do przeszukania w domu sędzi

Zasadnicze wątpliwości Rzecznika budzi także dopuszczalność przeprowadzenia przez prokuraturę czynności zmierzających do przeszukania w domu sędzi B. Morawiec. W ich wyniku zajęte zostały nośniki elektroniczne, będące w jej dyspozycji (zgodnie z informacjami prasowymi – laptop).

Po pierwsze, sędzia nadal objęta jest immunitetem, nie został on uchylony. Przeprowadzenie takich czynności, w obecnym stadium sprawy, może bezpodstawnie **ingerować w immunitet sędziowski**, gwarantowany przez art. 181 Konstytucji RP.

Po drugie, zajęcie komputera, na którym sędzia – zgodnie z przekazaną przez nią informacją, udzieloną również osobom podejmujących czynności w Jej domu – może przetwarzać utrwalone informacje dotyczące rozpoznawanych przez nią spraw, w tym zapisane projekty przyszłych rozstrzygnięć i projekty uzasadnień – może prowadzić do **naruszenia tajemnicy narady sędziowskiej.**

Mając powyższe na względzie, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627), Rzecznik

⁷ Zob. wyrok TS z 15.01.2013 r., C-416/10 *Jozef Križan i inni przeciwko Slovenská inšpekcia životného prostredia*, pkt 69–70.

przedstawia powyższe uwagi Panu Prokuratorowi. Jednocześnie, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o RPO, Rzecznik zwraca się do Pana Prokuratora o przedstawienie informacji o stanie niniejszej sprawy oraz odniesienie się do przedstawionych okoliczności w świetle wskazanych zagrożeń dla konstytucyjnych praw i wolności jednostki.

W szczególności proszę uprzejmie o przedstawienie informacji, jakie kroki zostały podjęte w celu realnego zagwarantowania, że na postępowanie prowadzone przez prokuraturę nie ma wpływu, ani wyrażana przez sędzię krytyka zmian wprowadzanych w polskim wymiarze sprawiedliwości, w tym również i krytyka bezpośredniego podporządkowania prokuratury urzędującemu politykowi; ani spór sądowy, który prowadzi z Prokuratorem Generalnym, położonym wszystkim prokuratorów w Polsce.

Uprzejmie proszę również o wskazanie, jakie kroki podjęła prokuratura, aby wobec zajęcia komputera należącego do sędzi, oraz zapoznawaniem się z jego zawartością, nie doszło do naruszenia tajemnicy narady sędziowskiej.

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie z upoważnienia RPO/